

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дн Николай Папучиев, СУ „Св. Климент Охридски“

за дисертационния труд „Трудовото всекидневие на жените в периода на късния социализъм. Примерът на тютюнев комбинат „Пирин“ – град Благоевград“

за придобиване на научната и образователна степен „Доктор“
научна област *2.1 Филология*
научна специалност *Фолклористика и етнология*

Докторант: Паулина Митова СОЛАЧКА

1. Научни достижения на дисертационния труд

Представеното за защита дисертационно изследване се състои от 2 основни глави, уводна и заключителна части. Библиографската част включва над петдесет цитирани източника, множество архивни и изворови документи, съдържащи се във фондовете на РИМ – Благоевград и регионалната дирекция на Държавна агенция „Архиви“. Наблюденията и изводите в работата са илюстрирани и подкрепени от множество събрани от докторантката в хода на изследването автобиографични интервюта, направени със заети в тютюнопроизводството жени (16) и мъже (4).

Уводната част на дисертацията може да се определи като образцова за този тип научно изложение. В ясна последователност са изведени и описани всички структуроопределящи елементи на изследването, от една страна, и на конструкцията на работата, от друга. Представени са нагледно целите и задачите на работата, както и научният инструментариум за постигането им; изложени са характеристиките на проведеното теренно изследване, както и особеностите на работата с архивните източници. С критична авторефлексия са изяснени трудностите, появили се в процеса на

проучването, оценена е и степента, в която те са оказали евентуално отражение върху направените наблюдения. Този подход е особено важен, тъй като разкрива вътрешния потенциал за по-нататъшно продължаване на научно-изследователската работа.

Основните две глави на изложението („Организацията на труда в ТК „Пирин“ – Благоевград“ и „Трудовото всекидневие на жените в ТК „Пирин“ – Благоевград“) са издържани изцяло в духа на антропологичните проучвания на индустриалния труд, които не са много широко провеждани в България. В този смисъл изследването, опирайки се на съществуващата традиция, представлява едно коректно и плодотворно нейно развитие и обогатяване. Сред важните приноси на работата е това, че успява да разкрие спецификите на социалистическата планова икономика през проучването на едно конкретно индустриално предприятие. Това се получава посредством постоянното засрещане на наблюдения, получени в резултат на анализ на архивни материали и автобиографични разкази, което показва различните страни на социалистическата модернизация. Тук трябва да се изтъкне, че работата би спечелила, ако част от наблюденията на изследователката се изведат по-категорично в изложението, което може да се направи за сметка на множеството позовавания на вече направени научни трудове например. Независимо от това, трябва да се подчертае, че изследването на Павлина Солачка, има подчертан собствен изследователски профил и това се дължи на недвусмисленото изясняване на проблемите на половите диспозиции и отражението им върху трудовите практики в епохата на социализма. Този проблем – с акцент върху мястото на жените в едно не особено престижно производствено предприятие през 70-те години на ХХ в., е изведен като основополагащ за проучването и неговото разглеждане е извършено с необходимата задълбоченост и с помощта на използването на широк набор от изследователски инструменти. От работата ясно се вижда как високите идеологически постановки за индустриализация на икономиката, за промяна в съзнанието на трудещите се, за равенство между мъжете и жените и подобни, на практика се

успоредяват с търсенето на връзки и репродуциране на семействеността в контекста на трудовите взаимоотношения. Социалната осигуреност на работещите, която често пъти е ключов аргумент в носталгичното връщане на респондентите към миналото, е показана във връзка с голямото планово натоварване на работещите при изпълнение на спуснатите от ръководството задачи. Разказите на работилите в тютюнокомбинат „Пирин“ показват трудно забележимите на пръв поглед властови дистрибуции в предприятието, както и механизмите на контрол върху работещите. Честите сбирки за разясняване на политическата ситуация в страната и света, самодейността, извънредната заетост, тежкият физически труд като наказание (за „морално пропаднали момичета“ например или за такива от трудово-възпитателни училища (стр. 67), са част от механизмите на контрол върху обществото от страна на административните и партийните органи.

Семействеността от епохата на социализма се заменя с декларирането на политическа лоялност към управляващите в условията на масова безработица във времето след 1989 г. Това наблюдение в работата е представено чрез няколко извадки от интервюта, но предвид факта, че работата е хронологично ситуирана в друг исторически период, то само илюстрира цялата сложност на проблемите на индустриалния труд и социално-икономическите условия.

Съдейки по извадките от интервюта, интегрална част от текста на изложението, може отново да се подчертае тяхната научна значимост и да се направи препоръката за включването на част от тях като приложен раздел в бъдеща публикация.

2. Оценка на представените материали

Прегледът на представените документи дава основание да се заключи, че процедурата е издържана според изискванията на Закона за развитието на научния състав в Република България и съществуващите правилници за прилагането му. Авторефератът представя точно и коректно съдържанието на работата, изведени са авторските приноси на работата и

свързаните с темата публикации. От направената справка се вижда, че изводите в работата са апробирани на няколко научни форума – атестат за превръщането им в част от проучванията върху епохата на социализма в България. Работата се характеризира с напълно коректно отнасяне към използваните библиографски източници и прецизно открояване на приносите на цитираните автори. Цитатите от събраните в резултат на теренното проучване материали също са представени отчетливо. По отношение на стила и езика на изложението работата изпълнява всички формални изисквания и показва уменията на докторантката да създава кохерентни и логически аргументирани научни текстове.

3. Заключение

Като имам предвид всички достойнства на научното изследване, напълно убедено и категорично подкрепям присъждането на научната и образователната степен „Доктор“ на Павлина Митова Солачка за труда ѝ „Трудовото всекидневие на жените в периода на късния социализъм. Примерът на тютюнев комбинат „Пирин“ – град Благоевград“.

05.05.2022

София

Рецензент:.....

Николай Папучиев

STATEMENT OF OPINION

by Prof. Nikolay Papuchiev, Doctor of Sciences, St. Kliment Ohridski Sofia
University

for the dissertation “Women's everyday life in the period of late socialism. The
example of Pirin – Blagoevgrad tobacco factory”

for obtaining the academic degree of Doctor
scientific field - *2.1 Philology*
scientific specialty - *Folklore and Ethnology*

Doctoral student: Pavlina Mitova SOLACHKA

1. Scientific achievements of the dissertation

The dissertation research presented for defence consists of 2 main chapters, introductory and concluding parts. The bibliographic part includes over fifty cited sources, numerous archival and source documents contained in the funds of Regional Historical Museum of Blagoevgrad and the regional directorate of the Archives State Agency. The observations and conclusions of the work are illustrated and supported by numerous autobiographical interviews collected by the doctoral student in the course of the research, conducted with women (16) and men (4) employed in tobacco production.

The introductory part of the dissertation can be defined as exemplary for this type of scientific presentation. All the structural elements of the research, on the one hand, and the construction of the work, on the other, are presented and described in a clear sequence. The goals and tasks of the work are clearly presented, as well as the scientific tools for their achievement; the characteristics of the conducted field research are presented, as well as the peculiarities of working with archival sources. Critical self-reflection clarifies the difficulties that

arose in the process of the research, and assesses the extent to which they may have affected the observations made. This approach is particularly important as it reveals the intrinsic potential for further research.

The main two chapters of the presentation (“The organization of labour in Blagoevgrad tobacco factory” and “Women's everyday work in Pirin - Blagoevgrad tobacco factory”) are sustained entirely in the spirit of anthropological research of industrial labour, which is not very widely conducted in Bulgaria. In this sense, the study, based on the existing tradition, is a correct and productive development and enrichment. Among the important contributions of the work is that she manages to reveal the specifics of the socialist planned economy through the study of a particular industrial enterprise. This is achieved through the constant encounter of observations obtained as a result of analysis of archival materials and autobiographical stories, which shows the various aspects of socialist modernization. It should be noted here that the work would benefit if some of the researcher's observations were presented more emphatically in the body paragraphs, which can be made at the expense of the many references to already done scientific papers, for example. Nevertheless, it should be emphasized that Pavlina Solachka's research has a strong research profile and this is due to the unambiguous clarification of the problems of gender dispositions and their impact on labour practices in the socialist era. This problem - with an emphasis on the place of women in a not very prestigious manufacturing enterprise in the 70s of the twentieth century, is identified as fundamental to the study and its consideration is carried out with the necessary depth and using a wide range of research tools. The work clearly shows how the high ideological statements for industrialization of the economy, for a change in the minds of workers, for equality between men and women, etc., in practice are compared to the search for relationships and reproduction of domesticity in the context of labour relations. The social security of the employees, which is often a key argument in the nostalgic return of the respondents to the past, is shown in connection with the high planned workload of the employees in performing the tasks assigned by the management. The stories of the employees of the Pirin

tobacco plant show the power distributions in the company that are difficult to notice at first glance, as well as the mechanisms of control over the employees. Frequent gatherings to explain the political situation in the country and the world, self-initiated activities, overwork, hard physical labour as punishment (for “morally failed girls”, for example, or for those from juvenile correctional facilities) (p. 67), are part of the mechanisms of control over the society by the administrative and party bodies.

Domesticity of the socialist era is replaced by the declaration of political loyalty to the rulers in the conditions of mass unemployment in the period after 1989. This observation in the work is presented through several excerpts from interviews, but given the fact that the work is chronologically situated in another historical period, it only illustrates the complexity of the problems of industrial labour and socio-economic conditions.

Judging by the excerpts from the interviews, an integral part of the body paragraphs, their scientific significance can be emphasized again and the recommendation to include some of them as an attached section in a future publication can be made.

2. Evaluation of the submitted materials

The review of the submitted documents gives grounds to conclude that the procedure has been maintained in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the existing regulations for its implementation. The author’s summary of the dissertation presents accurately and correctly the content of the work, the author's contributions to the work and related publications are presented. The reference shows that the conclusions in the work have been tested at several scientific forums - a testimonial for their transformation into part of the research on the era of socialism in Bulgaria. The work is characterized by a completely correct

reference to the used bibliographic sources and precise highlighting of the contributions of the cited authors. Quotations from the materials collected as a result of the field research are also clearly presented. In terms of style and language of the body paragraphs, the work meets all formal requirements and shows the skills of the doctoral student to create coherent and logically reasoned scientific texts.

3. Conclusion

Considering all the merits of scientific research, I fully and firmly support the award of the scientific and educational degree of Doctor to Pavlina Mitova Solachka for her work “Women's everyday life in the period of late socialism. The example of Pirin – Blagoevgrad tobacco factory.”

05.05.2022

Reviewer:.....

Sofia

Nikolay Papuchiev